

podle zákona o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách 7.200 Kč ročně, kdežto žalovaná mu je snížila jen na 12.000 Kč ročně. Tím však není ještě vysvětleno, zda snížení žalobcovy smluvní pense o 2.000 Kč měsíčně bylo vůbec přípustné, když nebyly zjištěny skutkové okolnosti, z nichž by se dalo podle zásad shora vyložených usouditi, že žalobcova smluvní pense 3.000 Kč měsíčně byla nadměrná, a že bylo odůvodněno její snížení na pouhých 1.000 Kč měsíčně. Dovolacímu soudu není možno, by rozhodl sám ve věci, a bylo proto podle § 35 odst. 2 zák. čís. 131/31 Sb. z. a n. napadený rozsudek zrušiti.

Čís. 14382.

Na které společenské podniky vztahuje se ustanovení čtvrtého odstavce čl. XXXV zákona ze dne 21. dubna 1932, čís. 54 sb. z. a n.

Poskytnutí úvěru není »trvalou účastí na základním kapitálu« akciové společnosti ve smyslu téhož předpisu.

(Rozh. ze dne 16. května 1935, Rv II 282/35.)

Podle usnesení správní rady žalované akciové společnosti M., pivovar a sladovna v B. ze dne 17. prosince 1930 byla vyplácena žalobkyni pense 3.000 Kč měsíčně až do dubna 1933, kdy byla snížena vzhledem k čtvrtému odstavci čl. XXXV zák. čís. 54/32 sb. z. a n. na výši srovnávající se s vdovským důchodem žalobkyně, který dostávala od Všeobecného pensijního ústavu v B. ve výši 6.209 Kč ročně. Žalobkyni bylo proto již v květnu 1933 a dále i v červnu 1933 vyplaceno na pensijních požitcích za každý měsíc 500 Kč. Žalobou domáhá se nedoplatku za tyto dva měsíce ve výši 5.000 Kč. *Procesní soud* vyhověl žalobě jen co do částky 34 Kč 80 hal. *Důvody*: Plat vyplácený žalobkyni jest vdovským zaopatřovacím požitkem podle odst. 4 čl. XXXV bankovního zákona. M. banka jest také bankou sanovanou ze zvláštního fondu pro zmírnění ztrát povstálých z poválečných poměrů, jak předpokládá první odstavec cit. čl. To jde najevo ze správy ministerstva financí ze dne 30. ledna 1934, kterou zároveň jest dokázáno, že poslední podpora sanační byla poskytnuta vládním usnesením ze dne 28. července 1932, takže tříletá lhůta odst. 3 cit. čl. ještě neuplynula. Šestinedělní výpovědi není třeba. Bankovní zákon o této výpovědi mluví v 3 odst. čl. XXXV bankovního zákona, uváděje, že služební poměry členů představenstva, vedoucích úředníků a zaměstnanců, jimž byla udělena prokura, lze zrušiti koncem kalendářního čtvrtletí po předcházející šestinedělní výpovědi; kdo z nich vystoupil ze služeb banky, ať na výpověď banky nebo na výpověď vlastní, má proti bance nejvýš nárok na tříměsíční služební plat, ovšem bez újmy zákonných nároků na odpočivné, a jiné zaopatřovací požitky, podle právních předpisů o pensijním pojištění zaměstnanců. Teprve v další větě téhož odstavce uvádí zákon, že lze přezkoušeti též smluvní odpočivné a zaopatřovací požitky osob napřed uvedených a pozůstalých po nich, a snížit na míru odpočivných a zaopatřovacích požitků podle právních předpisů o pensijním pojištění zaměstnanců. V této větě není však zmínky o šestinedělní výpovědi. V dalším

4. odstavci se uvádí, že ustanovení odst. 3 lze uplatnit též při služebních odpočivných a zaopatřovacích požitcích vyplacených společenskými podniky, na jichž základním kapitálu jest banka trvale zúčastněna aspoň z polovice. Jelikož při odpočivných a zaopatřovacích požitcích zákon nemluví o šestinedělní výpovědi, dospěl soud ku přesvědčení, že při těchto požitcích šestinedělní výpovědi není zapotřebí. Ostatně lze vysvětliti, proč zákon trvá na takové výpovědi při zrušení služebních poměrů aktivních zaměstnanců. Zákon totiž stanoví šestinedělní lhůtu proto, aby aktivní zaměstnanec měl nějakou lhůtu při hledání nového zaměstnání, kdežto při osobách, které pobírají odpočivné neb zaopatřovací požitky, netřeba aspoň v převážné většině případů počítati s nutností jiného zaměstnání. Konečně soud má rozhodnouti, zda M. banka aspoň z polovice je trvale zúčastněna na základním kapitálu žalovaného pivovaru. Soud má za dokázáno, že M. banka již asi v letech 1922 a 1923 získala větších položek akcií žalovaného pivovaru a v pozdější době stále je dokupovala, takže poslední 3 nebo 4 roky měla na nostru něco přes 6.000 akcií. Všechny akcií jest 30.000. V únoru 1933 získala M. banka přes 12.0000 dalších akcií od V. bankovní jednoty, takže jich má asi 18.800. Mimo to M. banka byla interesována na podniku žalovaného pivovaru tím, že mu poskytovala úvěr. Ten činil začátkem roku 1933 asi 9.000.000 Kč, ale v poslední době pohledávka banky se zvýšila, neboť banka zaplatila za žalovanou pohledávku Č. banky U. asi 18.000.000 Kč. Má tedy M. banka za žalovanou stranou pohledávku asi 25.000.000 Kč. M. banka jest účastna podniku žalované strany kapitálově i úvěrově a tuto účast třeba pokládati za trvalou, neboť nelze očekávati, že by někdo jiný mohl převzít toto angažma. Úmysl M. banky trvale se účastniti podniku žalované strany plyne také z toho, že za tím účelem postupně nabývala akcií, že zároveň pracovala s S. pivovarem, chtějíc míti vliv v obou podnicích. M. banka jest tedy na základním kapitálu žalované strany nejméně z polovice trvale zúčastněna a jsou též splněny všechny předpoklady pro snížení zaopatřovacích požitků žalobkyně. Snížení to stalo se na míru zaopatřovacích požitků pensijního pojištění až na nepatrný rozdíl, neboť sama žalobkyně uvádí, že od Všeobecného pensijního ústavu dostává vdovský důchod 6.209 Kč — a rovněž žalovaná připouští, že od Všeobecného pensijního ústavu má žalobkyně důchod v této výši. Poněvadž žalovaná za oba měsíce vyplatila žalobkyni jen po 500 Kč — činil by součet za rok 6.000 Kč, zbývá tedy 209 Kč, — to jest na měsíc 17 Kč 40 h. Proto soud přiznal žalobkyni za měsíc květen 17 Kč 40 h a za měsíc červen 1933 dalších 17 Kč 40 h. O d v o l a c í s o u d uznal podle žaloby i pokud jde o zbývající žalovaný obnos, t. j. 4.965 Kč 20 h. D ů v o d y : Jest rozhodnouti otázku, zda žalovaná strana jako podnik, na jehož základním kapitálu jest alespoň z poloviny trvale zúčastněna akciová banka s podporou z veřejných prostředků (čl. XXXV bank. zák.), jest oprávněna ve smyslu odst. 4 čl. XXXV bank. zák. přezkoušeti a snížit požitky svých úředníků a pozůstalých po nich. Otázku tuto rozřešil první soud tak, že rozhodl, že právo toto žalované straně přísluší, než neprávem. Bankovní zákon jako zákon výjimečný nutno vykládati přesně. Jeho účelem byla sanace bank, které následkem změněných hospodářských a hlavně odbytových poměrů u výdělečných podniků, na nichž banka byla kapitálově zúčastněna,

octly se v platebních nesnázích. Již tento účel zákona dává jasné vysvětlení, co rozuměti jest pod podmínkou »trvalého účastenství alespoň z poloviny základního kapitálu«, jak ji žádá odst. 4 čl. XXXV bank. zák. Stát odhodlal se ku značným obětem, aby zachránil banky a tím i podniky bankami financované, žádá však oproti tomu po bankách, aby ve svých ústavech (odst. 3 cit.) a v podnicích na nich závislých (odst. 4 cit.) úpravou režie a tedy hlavně úpravou platů zaměstnanců těchto podniků přispěly k ozdravení těchto podniků a tím i k ozdravení ústavů na nich kapitálově zúčastněných. Lze tedy obratu »trvale zúčastněna« v odst. 4 cit. rozuměti pouze tak, že banka, o jejíž sanaci šlo, v době sanace na tomto podniku, jenž potřeboval reorganisace, již trvale zúčastněna byla a sice 50% jeho základního kapitálu čili otevřeněji řečeno, aby tento podnik byl jednou z příčin, proč banka sanace potřebovala a proč po státu podporu žádala. Aby banka z veřejných prostředků sanovaná ještě dodatečně získávala různé hospodářské podniky jen za tím účelem, aby, odvolávajíc se na podporu státem jí poskytovanou, mohla v nich rušiti smlouvy a snižovati požitky zaměstnanců, čímž by bankám těmto bylo přiznáno výjimečné postavení vůči bankám, které sanace nepotřebovaly, nebylo jistě účelem bankovního zákona. Pro názor tento mluví ostatně i ustanovení čl. XLV bank. zákona. V souzeném případě M. banka, která jest bankou ve smyslu ustanovení čl. XXXV bank. zák., měla v době své sanace (v červenci 1932) pouze asi 6.000 kusů akcií žalované strany, což odpovídá asi 50% účasti na základním kapitálu žalované strany. V dubnu 1933, když žalovaná strana pensi žalobkyně přezkoušela, měla M. banka těchto akcií asi 18.800 kusů z celkového počtu 30.000 kusů, byla tdy více jak 50% na základním kapitálu zúčastněna, akcie tyto získala však teprve v únoru 1933, tedy asi v 7 měsících po provedené sanaci. Na věci nic nemění, že M. banka byla v době sanace na žalované straně interesována poskytnutím značnějšího úvěru, ježto poskytování úvěru pod podmínky odst. 4 čl. XXXV bank. zák. nepadá. Konečně není ani rozdíl mezi požitky smluvními a zaopatřovacími požitky z milosti (bez nároku), ježto právě tyto nad smlouvu poskytované požitky byly příčinou nevýnosnosti těchto podniků. Než o M. bance nelze však ani tvrditi, že by byla v době, když žalovaná přikročila ke snižování pensí svých zaměstnanců, na základním kapitále žalované strany zúčastněna 50% trvale. M. banka dosáhla 50% kapitálu žalované strany teprve kupem akcií v únoru 1933 a již v dubnu 1933 počala žalovaná snižovati platy svých zaměstnanců. Jest sice správné, že pojem »trvalá účast« posouditi nutno zvláště v každém případě, než lhůta 3 měsíců, která od doby, kdy M. banka nabyla více jak polovici základního kapitálu žalované strany, nezdá se býti odvolacímu soudu ještě tak dostatečně dlouhou, aby z ní dalo se usuzovati, že M. banka, i když poskytla již dříve žalované straně značný úvěr osobní, by byla na tomto podniku trvale zúčastněna. Ježto není prokázána trvalá účast M. banky na základním kapitále žalované a ježto dále tato účast alespoň z poloviny nebyla zde v době sanace banky, případně před touto sanací, posoudil první soud věc nesprávně po stránce právní.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody :

Jádro sporu tkví v právní stránce, podle které doby jest posuzovati splnění podmínky stanovené v odstavci 4 čl. XXXV zákona ze dne 21. dubna 1932 čís. 54 sb. z. a n., že banka jest alespoň z poloviny trvale zúčastněna na základním kapitálu společenského podniku. Odvolací soud vyslovil právní názor, že tu jest rozhodnou doba sanace banky, kdežto podle dovolatelky rozhoduje doba, kdy se uplatňuje snížení požitků podle odst. 3 a 4 čl. XXXV. Nejvyšší soud uvážil o uvedené otázce takto: V třetím odstavci čl. XXXV poskytuje zákon čís. 54/32 sb. z. a n. bankám uvedeným v prvním odstavci téhož článku mimo jiné také právo, že se mohou přezkoušeti také i smluvní, z prostředků banky placené odpočivné a zaopatřovací požitky osob tamtéž uvedených a pozůstalých po nich a snížení na míru odpočivných a zaopatřovacích požitků podle právních předpisů o pensijním pojištění zaměstnanců. Toto přezkoušení a snížení lze provést v období tří let po té, kdy představenstvu banky bylo doručeno vyrozumění o poskytnutí podpory (odst. 1), byla-li však bance poskytnuta podpora z veřejných prostředků již přede dnem vyhlášení tohoto zákona (t. j. před 30. dubnem 1932), běží tato tříletá lhůta ode dne vyhlášení tohoto zákona (čl. XLV odst.1). Podle čtvrtého odstavce čl. XXXV lze ustanovení odstavce třetího uplatniti též v příčině služebních, odpočivných a zaopatřovacích požitků, vyplácených společenskými podniky, na jejichž základním kapitálu jest banka alespoň z polovice trvale zúčastněna. V odstavci čtvrtém čl. XXXV jde o úsporná opatření, jež jsou odůvodněna tím, že reorganisace sanované banky jest těžko myslitelná bez reorganisace podniků s ní úzce hospodářsky spjatých (viz důvodnou zprávu k vládnímu návrhu tisk. 1622 posl. sněmovny, str. 92). Taková hospodářská spojitost banky s podnikem jest tu však podle zákona teprve tehdy, má-li sanovaná banka alespoň 50%ní účast na akciovém nebo kmenovém kapitálu společenského podniku. Stanovil-li zákon ve čtvrtém odstavci čl. XXXV takovou účast banky na základním kapitálu podniku jako podmínku uplatnění ustanovení odstavce třetího a lze-li, jak již vyloženo, ustanovení to uplatniti již od té doby, kdy bylo představenstvu banky doručeno vyrozumění o poskytnutí podpory, pokud se týče ode dne vyhlášení bankovního zákona, vyplývá z toho, že ona trvalá účast musí tu býti již v době, kdy počíná možnost uplatnění ustanovení odst. 3, tedy v době, kdy počne běžeti uvedená tříletá lhůta k použití úsporných opatření. Zákon tu připouští zcela mimořádný zásah do soukromoprávních poměrů, založených smlouvou, a lze proto možnost takového zásahu vykládati jen způsobem obmezujícím. Názor, že postačí, byla-li tu aspoň 50%ní účast na základním kapitále teprve v době, když se redukce požitků již skutečně provádí, nemůže obstáti, neboť by to vedlo k neudržitelnému důsledku, že by pak sanovaná banka mohla pouhou dodatečnou 50%ní účastí na základním kapitálu jiných společenských podniků přivoditi zcela libovolně možnost zhoršení služebních, odpočivných a zaopatřovacích požitků osob zaměstnaných v těchto jiných podnicích a pozůstalých po nich, ač jinak, kdyby bylo nedošlo k této dodatečné účasti banky, nebylo by vůbec

podkladu pro podobný mimořádný zásah do nabytých soukromých práv zaměstnanců oněch podniků a osob po nich pozůstalých. Takovéto důsledky však zákonodárce nepochybně nechtěl a ani z doslovu zákona nelze takový důsledek vyvoditi. Lze tedy ustanovení čtvrtého odstavce čl. XXXV vztahovati jen na takové společenské podniky, které byly se sanovanu bankou hospodářsky spjaty alespoň poloviční účastí na základním kapitálu: a) buď již v době, kdy představenstvo banky obdrželo vyrozumění o poskytnutí podpory z veřejných prostředků po vyhlášení zákona čís. 54/32 sb. z. a n., anebo b) v případě, že byla bance poskytnuta podpora ještě před vyhlášením zákona čís. 54/32 sb. z. a n., již v době tohoto vyhlášení (t. j. dne 30. dubna 1932, čl. XLV odst. 1 a čl. XXXV odst. 1 zák.). Že poskytnutí úvěru není trvalou účastí na základním kapitálu akciové společnosti ve smyslu odst. 4 čl. XXXV, bylo správně vyloženo již odvolacím soudem. V souzené věci bylo zjištěno, že M. banka dokonce již obdržela podporu z veřejných prostředků v červenci 1932, tedy až po vyhlášení zákona čís. 54/32 sb. z. a n. Podle zásady shora vyložené bylo lze použití ustanovení odst. 4 čl. XXXV jen tehdy, kdyby M. banka byla bývala již v červenci 1932 účastna aspoň 50% na základním kapitálu žalované akciové společnosti. M. banka měla v době své sanace jen asi 6000 kusů akcií žalované firmy z celkového počtu 30.000 kusů, což nedosahovalo poloviny jejího základního kapitálu. Nebyla tedy splněna základní podmínka pro použití ustanovení odst. 4 čl. XXXV proti žalobkyni. Získala-li M. banka teprve v únoru 1933 takový další počet akcií žalované firmy, že tím její účast na základním kapitálu této firmy převýšila jeho polovinu, jest to pro spor nerozhodné, neboť tato teprve dodatečně získaná zvýšená účast neopravňovala již žalovanou firmu k tomu, by v dubnu 1933 přikročila ke snížení pense, příslušející žalobkyni smluvně, a není ani třeba uvažovati o tom, zda tato pozdější kapitálová účast byla trvalá čili nic.

Čís. 14383.

Výnos ministerstva železnic z 1. července 1920 čís. 1060/Pres.

Nedošlo-li co do výpovědi služebního poměru železničního zaměstnance k dohodě mezi úřadem a důvěrnickým výborem a úřad opomenul pokusiti se ještě jednou o dohodu (§ 17 cit. výnosu), rozhodnův ihned sám o výpovědi, je výpověď bezúčinná.

(Rozh. ze dne 16. května 1935, Rv III 333/34; důvody viz Úr. sb. čís. 2092.)

Čís. 14384.

Nelze žalovati na vrácení částky, kterou složila jedna ze smluvních stran k zajištění svých závazků z diferenčního obchodu.

(Rozh. ze dne 17. května 1935, Rv I 1227/33.)

Žalobce sjednal se žalovaným diferenční obchody a ke krytí svých závazků z tohoto obchodního spojení složil 18.000 Kč. Po rozvázání